

УДК 658.155

ДЕНИСЕНКО Л.О., КУЧЕРЯВЕНКО Ю.О.

Київський національний університет технологій і дизайну

ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У статті досліджено сутність прибутку як економічної категорії, його значення у фінансово – господарській діяльності підприємства. Розглянуто яку роль відіграє прибуток у розвитку підприємства в сучасних ринкових умовах. Проведений аналіз різних підходів щодо управління прибутком. Запропоновано структурну схему управління прибутком підприємства. Виявлено необхідні умови ефективного управління і вдосконалення процесу управління прибутком підприємства.

***Метою статті** є дослідження сутності прибутку як економічної категорії, його значення у фінансово – господарській діяльності підприємства.*

Дана наукова стаття написана з додержанням всіх основних компонентів наукової роботи. Вона містить виклад результатів дослідження, висвітлює його тему та відповідає сучасним вимогам.

***У результаті дослідження** виявлено, яку роль відіграє прибуток у розвитку підприємства в сучасних ринкових умовах. Проаналізовано ряд підходів щодо управління прибутком.*

***Наукова новизна** полягає у подальшому розробленні, обґрунтуванні теоретичних положень і методичного забезпечення в питаннях поліпшення процесу управління прибутком на підприємстві.*

***Практична значимість:** у статті запропоновано структурну схему управління прибутком підприємства, виявлено необхідні умови ефективного управління і вдосконалення процесу управління прибутком підприємства.*

***Ключові слова:** прибуток підприємства, управління прибутком.*

Вступ. В умовах розвитку ринкових відносин ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств пов'язана з раціональним формуванням та розподілом фінансових ресурсів з метою досягнення високих фінансових результатів. Враховуючи різні аспекти планування діяльності підприємства, найважливішим є процес управління прибутком, як процес дослідження і прийняття управлінських рішень за усіма основними аспектами його формування, розподілу і використання.

Найважливішою фінансовою категорією, що відображає позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і свідчить про обсяг і якість виробленої продукції, стан продуктивності праці, рівень собівартості, є прибуток. Значна роль прибутку в розвитку підприємства і забезпеченні інтересів його власників та персоналу, а також держави визначають необхідність дослідження питань ефективного управління прибутком підприємств.

У сучасних умовах трансформаційної економіки відбуваються зміни, що впливають на підходи до управління підприємством. Ці зміни відображають нову роль прибутку для діяльності підприємства. Для ефективного управління підприємством у цілому й таким важливим показником як прибуток, зокрема, необхідне удосконалення існуючих інструментів управління, а також розробка нових, що відповідають сучасним економічним умовам діяльності українських підприємств. Ступінь адекватності

системи управління прибутком реальній дійсності значною мірою залежить від того, наскільки дійовими є інструменти управління прибутком підприємства.

Отже, значна роль прибутку в розвитку підприємства і забезпеченні інтересів його власників та персоналу, а також держави визначають необхідність дослідження питань ефективного управління прибутком підприємства.

Постановка завдання. Завданням є обґрунтування теоретичних засад визначення прибутку та виявлення шляхів удосконалення його управління. Для досягнення мети, необхідно розглянути методологічні та теоретичні засади визначення прибутку, а також дослідити шляхи підвищення прибутковості підприємства. Зміст будь-якої підприємницької діяльності полягає у досягненні економічного ефекту у вигляді прибутку. Нині в Україні в умовах реформування економіки спостерігається тенденція до значного зниження рівня рентабельності виробництва, що означає збитковість багатьох підприємств. У зв'язку з цим управління підприємством вимагає вдосконалення методів оцінки і прогнозування прибутку. Отже об'єктом дослідження є процес управління формуванням та розподілом прибутку на підприємстві. Для вирішення поставлених завдань використано систему загальнонаукових методів, а саме: методи узагальнення, класифікацій і порівняльних характеристик, аналізу і синтезу, групування, системний підхід.

Результати дослідження. Прибуток є основним фінансовим джерелом розвитку підприємства, науково-технічного вдосконалення його матеріальної бази і продукції, всіх форм інвестування. Він слугує джерелом сплати податків. З урахуванням значення прибутку вся діяльність підприємства спрямована на його зростання. Тобто прибуток, як економічна категорія відбиває дохід, який створений в процесі матеріального виробництва в процесі підприємницької діяльності.

Метою створення будь-якого підприємства є отримання прибутку. Максимізація прибутку є одним із основних завдань фінансового менеджера, яке для свого вирішення потребує оптимальних рішень у сфері капітальних вкладень, управління структурою та вартістю капіталу, доходами і витратами, основним і оборотним капіталом. Стабільне зростання прибутку – це результат ефективного управління фінансами господарюючого суб'єкта в цілому. Тому управління прибутком можна розглядати як у широкому, так і вузькому розумінні.

Проблемам управління прибутком на підприємстві присвячені праці науковців України і зарубіжжя. Серед них варто назвати: Г. Азгальдова, І. Бланка, І. Балабанова, Л. Бадалова, Б. Данилишина, Дж. Джурана, С. Дорогунцова, І. Каца, Г. Крамаренко, М. Коробова, Л. Лігоненко, А. Мазаракі, А. Маршалову, Н. Менкью, М. Мельникову, Л. Омелянович, А. Поддєрьогіна, р. Солоу, А. Садекова, р. Сайфуліна, О. Стоянову, Н. Ушакову, Н. Чумаченка, А. Шеремета. Водночас, за межами сучасних досліджень залишаються поєднання якісної та кількісної характеристик прибутку, що поширює не тільки систему об'єктів якості, а й просуває показник прибутку на принципово новий рівень у фінансовому механізмі підприємства. [2]

Прибуток за К. Марксом, – це перетворена форма додаткової вартості, результат відношення між необхідним і додатковим робочим часом [3]. Дж. М. Кейнс розглядав

прибуток у системі макроекономічних показників регулювання соціально-економічних процесів у державі за допомогою ефективного попиту.

У публікаціях останніх років І.А. Бланк одним із перших в Україні використовує поняття співвідношення ризику і доходу у своєму визначенні прибутку. На думку вченого, прибуток – це втілений у грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності [3].

В економічній енциклопедії подається наступне визначення прибутку: «Прибуток – перевищення доходів від продажу товарів і послуг над витратами на виробництво і продаж цих товарів; узагальнюючий показник фінансових результатів господарської діяльності; визначається як різниця між виторгом від реалізації продукту господарської діяльності і сумою витрат факторів виробництва на цю діяльність у грошовому вираженні» [4].

Узагальнюючи різні точки зору вітчизняних і зарубіжних дослідників [2, 3, 4], можна зробити висновок, що роль і значення прибутку підприємства в умовах ринкової економіки виявляються в наступному:

- прибуток підприємства є основним спонукальним мотивом будь-якого виду бізнесу, головною кінцевою метою підприємницької діяльності;

- прибуток підприємства створює базу економічного розвитку держави в цілому. Можливість держави успішно виконувати покладені на неї функції і здійснювати намічені програми розвитку економіки дає механізм перерозподілу прибутку підприємства через податкову систему;

- прибуток підприємства виступає критерієм ефективності діяльності суб'єкта господарювання;

- прибуток є постійно відтворюваним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, і чим вище рівень прибутку підприємства, тим менш його потреба у залученні фінансових коштів із зовнішніх джерел і вище рівень самофінансування його розвитку. Останнє є важливим критерієм фінансової стійкості підприємства;

- прибуток виступає головним джерелом зростання ринкової вартості підприємства.

Дослідження ролі і значення прибутку в розвитку підприємства показує, що прибуток – один з головних аспектів діяльності підприємства. Це визначає необхідність ефективного і безперервного управління ним. Управління прибутком представляє собою процес пошуку і прийняття управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування, розподілу і використання на підприємстві [1].

Необхідно зазначити, що принципи управління прибутком залежать від багатьох факторів, головними із яких є особливості галузевої приналежності, спеціалізація підприємства, його організаційна форма і форма власності, цілі стратегічного розвитку й етапи реалізації стратегії і т.д. Це зумовлює поряд з використанням загальноприйнятих принципів управління прибутком необхідність розробки особливих принципів для кожного конкретного підприємства індивідуально, ґрунтуючись на

системному підході і комплексному аналізі його діяльності. Дослідження принципів управління дозволяє застосовувати обмірковані, аргументовані дії і рішення при розробці інструментів управління прибутком. Аналіз теорії і практики економічного управління різними економічними об'єктами дозволив встановити необхідність застосування до управління прибутком наступних наукових підходів: системного, комплексного, інтеграційного, маркетингового, функціонального, динамічного, відтворювального, процесного, нормативного, кількісного (математичного), адміністративного, поведінкового, ситуаційного. Кожний з перерахованих підходів відображує чи характеризує один з аспектів управління прибутком підприємства чи їх сукупність. При системному підході прибуток підприємства розглядається як сукупність взаємозалежних елементів, що має вихід (мету), вхід, зв'язок із зовнішнім середовищем, зворотний зв'язок. При застосуванні комплексного підходу повинні враховуватися економічні, організаційні, соціальні, психологічні, а при необхідності й інші аспекти управління прибутком підприємства та їх взаємозв'язки.

Інтеграційний підхід націлений на дослідження і посилення взаємозв'язків:

- а) між елементами прибутку;
- б) між стадіями формування і розподілу прибутку;
- в) між рівнями управління прибутком по вертикалі;
- г) між суб'єктами управління прибутком підприємства по горизонталі.

Маркетинговий підхід передбачає орієнтацію інструмента управління прибутком підприємства на споживача. Пріоритети вибору критеріїв маркетингу:

- 1) підвищення якості об'єкта у відповідності до потреб споживачів;
- 2) економія ресурсів у споживачів за рахунок підвищення якості;
- 3) економія ресурсів у виробництві за рахунок фактора масштабу виробництва, науково-технічного прогресу.

Сутність функціонального підходу в управлінні прибутком підприємства полягає в тому, що процес управління прибутком розглядається як сукупність функцій, які необхідні. Після встановлення функцій створюються кілька альтернативних об'єктів для виконання цих функцій і обирається той з них, що вимагає мінімум сукупних витрат за один цикл формування і розподілу прибутку. При альтернативному підході удосконалюється існуючий об'єкт, у нашому дослідженні – прибуток, що дозволяє докорінно поліпшити структуру об'єкта, напрямки формування і розподілу. При застосуванні динамічного підходу прибуток розглядається в діалектичному розвитку, розглядаються причинно-наслідкові зв'язки його формування, проводиться ретроспективний аналіз за 5-10 і більше минулих років і перспективний аналіз (прогноз).

Відтворювальний підхід до управління прибутком – підхід, орієнтований на постійне поновлення власного капіталу підприємства, причому, переважно розширене відтворення цього ресурсу.

Процесний підхід розглядає функції управління як взаємозалежні. Процес управління є загальною сумою усіх функцій, серією безперервних взаємозалежних дій, спрямованих на управління прибутком підприємства.

Сутність кількісного підходу полягає в переході від якісних оцінок прибутку до кількісних за допомогою математичних, статистичних методів, розрахунків, експертних оцінок, системи балів та ін.

Сутність адміністративного підходу полягає в регламентації функцій, прав, обов'язків, нормативів якості, витрат, тривалості, елементів у нормативних актах (накази, розпорядження, вказівки, стандарти, інструкції, положення і т.п.) у процесі управління прибутком.

Новим підходом до прийняття управлінських рішень в області управління прибутком є ситуаційний підхід, який концентрується на тому, що придатність різних методів управління визначається різною ситуацією. Прибуток настільки складний, інтегральний, багатоаспектний економічний об'єкт, що залежить від впливу великої кількості факторів, що система формування і розподілу прибутку має враховувати всі перераховані вище підходи, однак особливу увагу слід приділити комплексному, системному і ситуаційному підходам. Це зумовлено складністю входження в ринкові відносини і необхідністю врахування крім основних факторів виробництва, ризикових ситуацій і зовнішніх загроз.

Головною метою управління прибутком є визначення шляхів найбільш ефективного його формування та оптимального розподілу, що спрямовані на забезпечення розвитку діяльності підприємства та зростання його ринкової вартості.

Метою управління прибутком є забезпечення збільшення добробуту власників підприємств на цей момент і у перспективі. Ця мета повинна забезпечувати одночасно гармонізацію інтересів власників з інтересами держави і персоналу підприємства. Виходячи з головної мети, система управління прибутком дає змогу вирішувати такі завдання:

- забезпечення максимізації розміру прибутку, що формується відповідно до ресурсного потенціалу підприємства;
- забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку і допустимим рівнем ризику;
- забезпечення високої якості прибутку, що формується;
- забезпечення виплат необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства;
- забезпечення формування відповідного обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку підприємства на майбутній період;
- забезпечення постійного зростання ринкової вартості підприємства;
- забезпечення ефективності програм участі персоналу щодо прибутку.

Для забезпечення чіткої дії механізму управління прибутком підприємства необхідно проаналізувати чинники впливу на прибуток підприємства. Прибуток формується під впливом великої кількості взаємозалежних чинників, що впливають на результати діяльності підприємства по-різному: одні – позитивно, інші – негативно. Серед зовнішніх чинників можна виділити такі: економічні умови господарювання, місткість ринку, платоспроможний попит споживачів, державне регулювання діяльності підприємств та інше. Особливе значення має рівень, динаміка і коливання платоспроможного попиту, тому що він визначає стабільність одержання прибутку.

Основними задачами управління формуванням прибутку підприємства є такі: забезпечення максимізації розміру прибутку, що формується, і який відповідає ресурсному потенціалу суб'єкта господарювання та ринковій кон'юктурі; забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку, що формується, та допустимим рівнем ризику; забезпечення високої якості прибутку, що формується; забезпечення постійного збільшення ринкової вартості підприємства; підтримка конкурентоспроможності у довгостроковому періоді; забезпечення ліквідності підприємства та його платоспроможності; підтримка інвестиційної привабливості.

Процес управління прибутком підприємства має відбуватися в певній послідовності і забезпечувати реалізацію головної мети та основних задач цього управління. З цією метою нами запропонована дана структурно-логічна схема здійснення процесу управління прибутком підприємства (рис. 1).

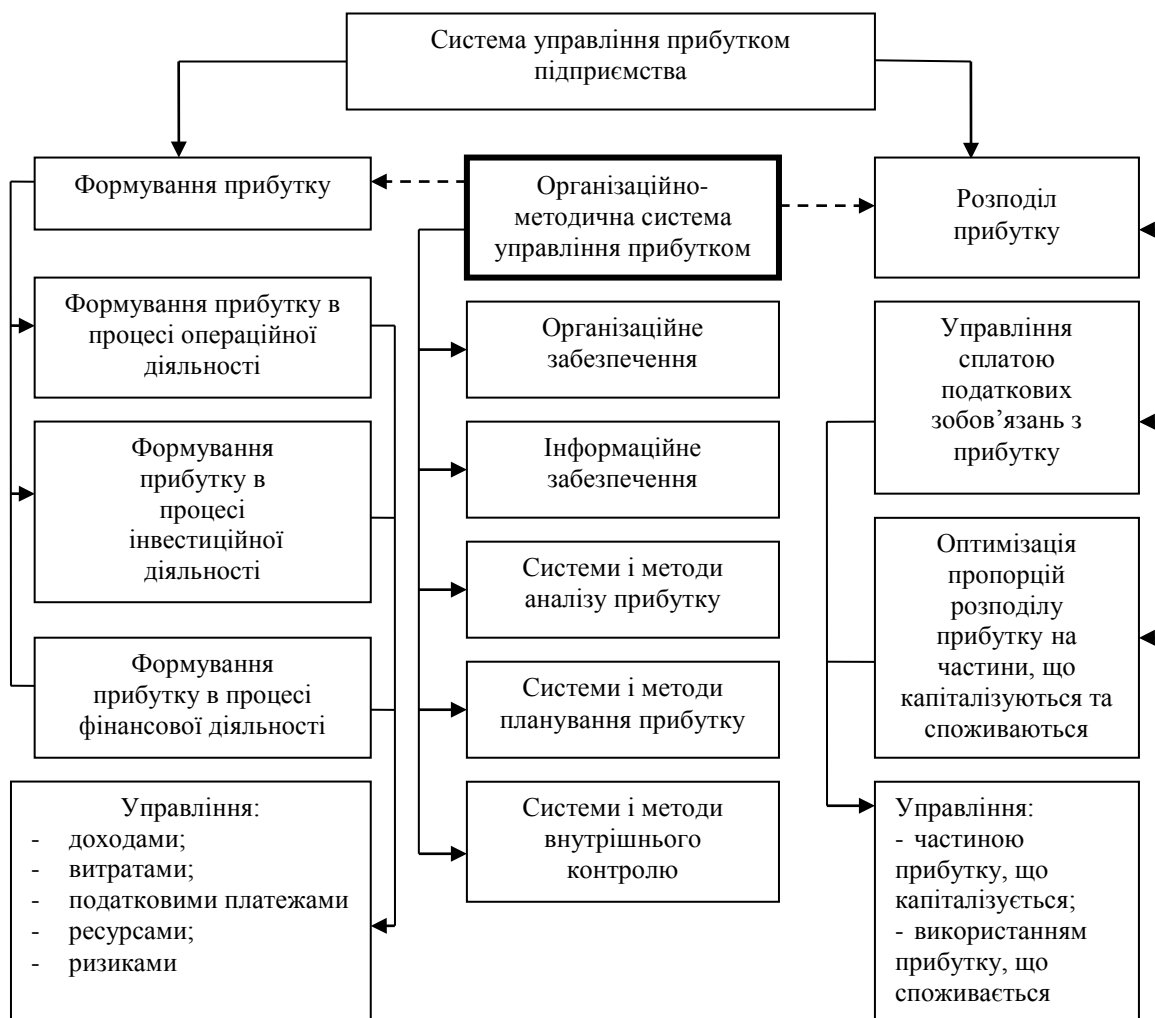

Рис.1. Структурна схема управління прибутком підприємства

Політика управління формуванням прибутку підприємства повинна бути спрямована на максимізацію розміру позитивного фінансового результату через виконання комплексу завдань щодо забезпечення зростання обсягів його діяльності,

ефективного управління витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, оптимізації складу та структури обігових коштів, підвищення продуктивності праці та системи управління суб'єктом господарювання.

Стосовно політики управління розподілом прибутку підприємства, то вона повинна відображати основні вимоги загальної стратегії розвитку підприємства, забезпечувати підвищення його ринкової ціни, формувати необхідні обсяги інвестиційних ресурсів, забезпечувати матеріальні інтереси власників і працівників [2].

Система управління прибутком має бути органічно інтегрована із загальною системою управління підприємством, оскільки прийняття управлінських рішень у будь-якій сфері діяльності підприємства прямо або опосередковано впливає на рівень прибутку, який у свою чергу є основним джерелом фінансування розвитку підприємства та зростання доходів його власників і працівників.

Дії, що застосовуються в рамках механізму, носять характер управлінських рішень і підготовки інформації для прийняття управлінських рішень в області управління прибутком. У рамках механізму управління прибутком здійснюються наступні дії:

- аналіз і моніторинг зовнішнього середовища;
- розробка стратегії підприємства;
- підготовка аналітичної інформації, на якій ґрунтується прийняття рішення по управлінню прибутком;
- прийняття рішення;
- аналіз і коректування рішення у випадку необхідності.

Отже, кінцевою метою діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку. Тому дуже важливо під час стратегічного планування прибутку врахувати всі чинники і аспекти подальшого розвитку для повного і обґрунтованого визначення величини прибутку і забезпечення певного рівня прибутку. Одночасно при плануванні прибутку є ряд особливостей, специфічних аспектів, які необхідно врахувати для фінансового забезпечення постійного розвитку підприємства. В умовах нестабільної економіки важливим для будь-якого підприємства є формування найістотніших принципів і ефективної системи стратегічного планування та управління прибутком.

Висновки. На підставі проведених досліджень можна зробити висновок, що прибуток підприємства повною мірою піддається управлінським діям, оснований на певних принципах і наукових підходах. Це ще раз підкреслює, що для управління прибутком підприємства як економічним об'єктом, який має велике значення для підприємства і покликаний виконувати стимулюючу функцію в його діяльності, необхідно застосувати дієві інструменти управління.

Значна роль прибутку в розвитку підприємства та забезпеченні інтересів його власників і працівників визначають необхідність ефективного і безперервного управління ним. Управління прибутком являє собою процес розробки та прийняття ефективних управлінських рішень за всіма основними аспектами його формування та розподілу і використання на підприємстві з метою максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах [2].

Список використаної літератури

1. Бланк, И.А. Управление прибылью [Текст] / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 1998. – 544 с.
  2. Блонська, В.І. Вдосконалення формування та використання прибутку підприємства [Текст] / В.І. Блонська, О.І. Вужинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – № 18.1. – С. 122–128.
  3. Кузнецов Э.А., Столбуненко Н.Н. Экономика: Учебное пособие. – Х.: Одиссей, 2003. – 408 с.
  4. Экономическая энциклопедия / Науч.-ред. совет из-ва «Экономика»; Гл. ред. Л.И. Абалкин. – М.: Из-во «Экономика», 1999. – 1055 с.
- Рекомендовано до публікації зав. кафедри менеджменту, д.е.н., проф., Гончаров Ю.В.
Стаття надійшла до редакції 17.12.2013

ПУТИ УЛУЧШЕНИЯ ПРОЦЕССА УПРАВЛЕНИЯ ПРИБЫЛЬЮ НА ПРЕДПРИЯТИИ

ДЕНИСЕНКО Л.А., КУЧЕРЯВЕНКО Ю. О.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Целью статьи является исследование сущности прибыли как экономической категории, ее значение в финансово - хозяйственной деятельности предприятия.

Данная научная статья написана с соблюдением всех основных компонентов научной работы. Она содержит изложение результатов исследования, освещает его тему и отвечает современным требованиям.

В результате исследования выявлено, какую роль играет прибыль в развитии предприятия в современных рыночных условиях. Проанализирован ряд подходов к управлению прибылью .

Научная новизна заключается в дальнейшей разработке, обосновании теоретических положений и методическом обеспечении в вопросах улучшения процесса управления прибылью на предприятии.

Практическая значимость: в статье предложена структурная схема управления прибылью предприятия, выявлены необходимые условия эффективного управления и совершенствования процесса управления прибылью предприятия.

Ключевые слова: *прибыль предприятия, управление прибылью.*

IMPROVEMENT WAYS OF THE PROFIT MANAGEMENT PROCESS AT THE ENTERPRISE

DENISENKO L., KUCHERIAVENKO I.

Kyiv National University of Technologies and Design

The purpose of the article is the nature of profit investigating as an economic category, its value in the financial - economic activity.

This scientific article is written in compliance with all major components of research. It contains a summary of the survey results; it covers the subject and meet requirements.

Findings show the role of profit in the company in the current market conditions. A nNumbers of approaches to benefits management approaches to the profit waswere analyzed.

Originality is in the further development, substantiating theoretical concepts and methodological issues in software process improvement profit management at the enterprise.

Practical value: in this article there is a block diagram of a profit company benefits managementmanagement company, found find the necessary conditions for effective management and improve the process management profits.

Keywords: *profits, profit management.*

УДК 339.137

БУГАС Н.В., ВОБК Т.І.

Київський національний університет технологій і дизайну

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті обґрунтовано роль конкурентоспроможності сільського господарства, так як на даний момент є необхідність насичення вітчизняного ринку продуктами власного виробництва. Розкрито поняття конкурентоспроможності продукції та підприємства. Виявлено особливості конкурентоспроможності продукції сільського господарства та сільськогосподарського підприємства. Проаналізовано основні фактори, які впливають на конкурентоспроможність продукції сільського господарства.

Метою статті є обґрунтування ролі конкурентоспроможності сільського господарства, так як на даний момент є необхідність насичення вітчизняного ринку продуктами власного виробництва.

Дана наукова стаття містить виклад результатів дослідження, висвітлює його тему та відповідає сучасним вимогам.

У результаті дослідження виявлено особливості конкурентоспроможності продукції сільського господарства та сільськогосподарського підприємства. Проаналізовано основні фактори, які впливають на конкурентоспроможність продукції сільського господарства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному обґрунтуванні факторів впливу на конкурентоспроможність сільського господарства.

Практичне значення висновків і рекомендацій, обґрунтованих у науковій статті сприятиме підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: *конкурентоспроможність продукції, конкурентоспроможність підприємства, внутрішні та зовнішні чинники конкурентоспроможності, сільське господарство.*

Вступ. Конкурентоспроможність аграрного виробництва можлива тільки в умовах конкуренції. Про питання конкурентоспроможності за часів планової економіки не виникало в силу відсутності конкурентного середовища на внутрішньому ринку, де держава диктувала обсяги виробництва, ринки збуту продукції, ціни реалізації та ін. В умовах ринкової економіки незмінно зростає роль конкурентоспроможності сільського господарства, все більшу необхідність здобуває насичення ринку сільськогосподарськими продуктами вітчизняного виробництва, поліпшення їх якості, розширення асортименту. Коли мова йде про конкурентоспроможність аграрного сектора, найбільшу роль відіграє саме конкурентоспроможність сільськогосподарської